

Un record de l'exili

Maurici Serrahima

La mort recent d'un vell amic francès, Philippe Gausso, m'ha fet reviu uns moments aguts de la meua vida. El 1938, el grup procedent d'U. D. de C. que havia constituït a Barcelona un «Comité Catholique d'Ajut a la població civil», va entrar en contacte amb una entitat francesa, constituïda a Bordeus a mitjan 1937, sota el patronatge del Bisbe de Dax Mgr. Mathieu i el dels arquebisbes de Bordeus i de París, amb el títol inicial de «Comité National Catholique d'accueil aux Basques», que després es transformà en «Comité National Catholique d'accueil aux réfugiés d'Espagne». Van enviar proveïments, i a darrera hora —gener i febrer de 1939— en van repartir entre els qui passàvem la frontera.

Perquè hi tenia uns amics, vaig anar a parar a Bordeus. I allí, els primers dies de febrer, vaig entrar en contacte amb la gent d'aquell «Comité», i vaig treballar tot seguit amb ells. També s'hi van incorporar altres amics de la meua colla, i molt noto-

riament en Josep Maria Trias-Peïtx i en Ferran Ruiz-Hébrard. I vam fer molta feina. D'antuvi, amb un fitxer doble, vam aconseguir que es retrobessin una pila de famílies que l'èxode havia dispersat. Encara recordo les cartes emocionants de les que havíem contribuït a reunir. Vaig visitar, per ajudar-los, molts indrets on hi havia refugiats, vam col·laborar amb d'altres comitès que feien feines anàlogues, i en podria contar moltes coses.

El nostre era dirigit per un jesuïta ja gran, el P. Dieuzayde, d'una gran obertura de pensament —els «ben pensants» de Bordeus l'anomenaven *le jesuïte rouge*—, i per un altre amic inoblidable, Raymond Dupouy, que va morir el 1944 afusellat pels alemanys com a «resistent». Quan la declaració de guerra, el setembre de 1939, l'havien mobilitzat —era capità d'artilleria de la reserva—, i aleshores va prendre la direcció del «Comité» l'amic que suava ha mort: Philippe Gausso, que ja actuava des del començament. Va te-

nir al seu càrrec —juntament, sobretot, amb en Josep M. Trias-Peïtx—, l'adaptació dels refugiats a les feines de les indústries de guerra; en uns tallers d'aprenentatge, hi va haver advocats, comerciants o periodistes que van esdevenir bons torners o ajustadors. I no cal dir com hi vam encabir —catalans i sobretot bascos—, els que ja tenien aquests oficis. Així, tots es guanyaven la vida. En podria contar una infinitat d'anècdotes, i hi vaig ver amistats inoblidables. Fins que va venir el daltabaix...

Philippe Gausso era bastant més jove que jo: aleshores devia tenir escassament trenta i tants anys. Havia completat els estudis per a esdevenir «Administrateur Colonial», quan una tuberculosi el va privar d'exercir aquella vocació. I es va dedicar a fons a ajudar els refugiats. Era prim, agut, intel·ligent i extremadament sensible. Per a mi —i per a tots els nostres— va ser un excel·lent company. A través nostre, va arribar

a conèixer molt bé tots els problemes de la nostra terra. Més tard, va entrar també a la Resistència. Més tard, pel gener de 1943— és a dir, quan jo ja era a Barcelona— un dia va comparèixer, brut i fatigat; havia passat els Pirineus a peu per a fer un enllaç de la Resistència. El va impressionar molt que, en el tren —que va agafar a Figueres—, la gent del país que s'havia adonat, es veia, de com venia clandestinament, l'anava avisant quan s'acostava la policia, i en va treure conseqüències favorables a la mentalitat de la nostra terra. El vaig acollir a casa, i li vaig resoldre l'enllaç amb el Consolat Britànic i altres problemes personals. Passats uns mesos em va enviar el cap de la Resistència de Lyon, fugitiu perquè els alemanys el perseguïen. Anys després, en Gausso va tornar, però ja obertament i amb la seva muller. Poc o molt, vam mantenir el contacte... Sabia que estava molt malalt. Ara ha mort. Que reposi en pau. No l'oblidaré fàcilment. ☛

